

Stj. Av. Batuhan ERDEMİR

Anayasa Mahkemesi'nin 2023/117 E., 2023/121 K. sayılı somut norm denetimi kararı 15.09.2023 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı.

The Constitutional Court's judgment of concrete judicial review numbered 2023/117 E., 2023/121 K. was published in the Official Gazette dated 15.09.2023.

Anayasa Mahkemesi ("**Mahkeme**"), 3303 sayılı Taşkömürü Havzasındaki Taşınmaz Malların İktisabına Dair Kanun'un ("**Kanun**") 3. maddesinin 1. fıkrasının "*maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep edemezler.*" bölümünü Anayasa'nın 35. ve 40. maddelerine aykırı bularak iptal etti.

The Constitutional Court ("**Court**") invalidated the "*shall not claim any right or compensation due to damages caused by mining operations*" section of the 1st paragraph of Article 3 of Law No. 3303 on the Acquisition of Immovable Properties in a Coal Basin ("**Law**"), ruling it contrary to the 35th and 40th Articles of the Constitution.

Kanun'un "*Tazminat hakkı*" başlıklı 3. maddesinin 1. fıkrası taşkömürü havzalarında taşınmazı bulunan kişilerin *madenler üzerinde herhangi bir hak iddia edemeyeceklerini ve maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep edemeyeceklerini* hüküm altına

The first paragraph of Article 3 of Law, titled "*Right to Compensation*", stipulated that persons who own real estate in a coal basin *shall not claim any rights over the mines and shall not claim any rights or compensation for damages arising from mining operations.* The Second Civil Court of First Instance in Zonguldak

almıştı. Zonguldak 2. Asliye Hukuk Mahkemesi 3. maddenin tamamının iptali için Mahkeme'ye somut norm denetimi itirazı başvurusunda bulunmuş fakat Mahkeme verdiği kararda yalnızca yukarıda belirtilen ikinci düzenlemenin Anayasa'ya uygunluğunu denetlemiştir.

Mahkeme, öncelikle Kanun'un getirdiği hukuki rejimi işbu Kanun öncesi hukuki durumu da dikkate almak suretiyle incelemiştir. Kanun'a kadar taşkömürü havzalarının kamusal niteliği haiz olması dolayısıyla bu havzalardaki taşınmazlar üzerinde kazandırıcı zamanaşımı yoluyla malik sıfatını kazanmanın yasak olduğuna değinen Mahkeme, işbu hukuki duruma rağmen taşkömürü havzaları üzerinde yerleşimin engellenmediğini ve bu yerleşimlerin genişlemesiyle birlikte ortaya çıkan sorunları çözmek amacıyla 1986 yılında Kanun'un kabul edildiğini, işbu Kanun ile havza içindeki taşınmazların zilyetlerine tapuda tescil imkanı tanınarak mülkiyet hakkı tanındığı, öte yandan maliklerin *madenler üzerinde herhangi bir hak ve maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep etmelerinin* engellendiğini belirtmiştir.

Kanun'un 3. maddesinin gerekçesinde işbu yasaklamanın gerekçesi olarak Devlet'in madenler üzerindeki mutlak hüküm ve tasarrufunu ihdas eden Anayasa'nın 168. maddesine atıf yapılmaktadır. Buna göre, Anayasa'nın açık hükmüne rağmen Devlet'in taşkömürü havzaları üzerinde mülkiyet hakkı iktisap edilmesini mümkün kılması ile gösterdiği fedakarlığın karşılığı olarak bireylerin de *maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep etmelerinin* hakkaniyete uygun olmayacağı ifade edilmiştir.

applied to the Court to invalidate entire Article 3 under the concrete judicial review, however, the Court only reviewed the constitutionality of the latter provision mentioned above in its judgment.

The Court first examined the legal regime introduced by Law with the legal situation before its enactment. It referred that it had been forbidden to gain the title of owner over the immovable properties on the basins through the acquisitive prescription until the enactment of the Law due to the public nature of the coal basins, that persons had been allowed to settle on the lands of basins despite this legal situation, and that the Law was enacted in 1986 to address the issues out of the expansion of these settlements. The Law granted the owners of the immovable properties the right to property by allowing them to register in the land title, but also provided for that owners *shall not claim any rights over the mines and shall not claim any rights or compensation for damages arising from mining operations.*

The statement of reasons of Article 3 refers to Article 168 of the Constitution, pursuant to which mines are under the absolute authority and disposal of the State, as the main reason for this prohibition. It indicates accordingly that it would not be fair for individuals to claim a right and compensation for the damages caused by the mining operations despite the unambiguous provision of the Constitution, in return for the sacrifice made by the State granting the right to acquire property rights over the lands of coal basins.

Mahkeme esasa ilişkin verdiği kararda aynı konuda daha önce verdiği *Sabri Ubrağ* ve *Hulusi Yılmaz* bireysel başvuru kararlarına dayanmıştır. Mahkeme, bu kararlarda madencilik faaliyeti dolayısıyla malik olunan taşınmaz üzerinde meydana gelen zarar dolayısıyla açılan davanın Kanun'un 3. maddesinin mevcut somut norm itirazında iptali istenen hükmü gereği reddedilmesini mülkiyet hakkının ihlali olarak değerlendirmişti. Aynı yaklaşımı mevcut somut norm denetiminde de devam ettiren Mahkeme, kişi hak ve özgürlüklerinin korunması bağlamında Devlet'in pozitif yükümlülüklerini vurgulamış ve Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkını da göz önünde tutarak mülkiyet hakkına müdahale edilen kişilerin eski haline getirme, mümkün değilse zarar ve kayıplarının telafisini talep edebilmesini sağlayacak idari ve yargısal mekanizmaların kurulmasının Devlet'in pozitif yükümlülükleri arasında bulunduğunu ifade etmiştir.

Anayasa'nın "*Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi*" başlıklı 168. maddesini de inceleyen Mahkeme, madenler de dahil tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi konusunda yetkili olan Devlet'in temel hak ve özgürlükleri anayasal ilkeler çerçevesinde kısıtlamalar getirmesinin meşru görülmesi gerektiğini tespit etmiş fakat, madencilik faaliyetleri sırasında mülkleri zarar gören kişilerin uğradığı zarar ve kayıplarının telafi edilmesini ölçülülük ilkesinin gereği olarak görmüştür.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrasının "*maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep edemezler.*" bölümü Mahkemesi tarafından iptal edilmiş olup işbu iptal kararı Resmi Gazete'de

In its judgment as to the merits, the Court relied on its earlier individual application judgments of *Sabri Ubrağ* and *Hulusi Yılmaz* over the same legal issue. In those judgments, the Court had regarded the rejection of the lawsuit filed due to the damage caused to the immovable property by the mining activity due to the provision that was asked for invalidation of Article 3 of Law in the present concrete review as a violation of the right to property. Keeping the same approach in its present concrete judicial review, the Court emphasized the State's positive obligations to protect personal rights and freedoms. It observed that establishing administrative and judicial mechanisms enabling persons to request reinstatement or, if not possible, compensation for damages and losses are among the positive obligations of the State, also taking notice of the right to the effective remedy set out in Article 40 of the Constitution.

Having also examined Article 168 of the Constitution, titled "*Exploration and exploitation of natural resources*", the Court observed that, solely authorized to the exploration and exploitation of natural wealth and resources, including mines, the State's restrictions on the fundamental rights and freedoms within the framework of constitutional principles should be deemed legitimate; however, the proportionality principle requires compensation for the damages and losses suffered by persons whose property was damaged due to the mining activities.

For the reasons explained above, the Court invalidated the "*shall not claim any right or compensation due to damages caused by mining operations*" section of the 1st paragraph of Article 3 of Law. This invalidation is effective as of 15.09.2023, which is the

yayımlandığı 15.09.2023 tarihinden itibaren etki doğuracaktır. Bu sebeple, madencilik faaliyetleri dolayısıyla taşkömürü havzası üzerindeki taşınmazı zarar gören ve eski haline getirme yahut zarar ve kaybının telafi edilmesi amacıyla dava açacak olan veya halen derdest davası olan kişilerin taleplerinin önünde Kanun bağlamında herhangi bir hukuki engel kalmamıştır.

publication date of the judgment in the Official Gazette. Accordingly, there is no legal obstacle in the context of Law against the claims of persons who will file a lawsuit or have a pending lawsuit for reinstatement or compensation for the damage and loss of their real estate on the coal basins due to mining activities.